

Platvormitöö tegijate sotsiaalkaitse ja regulatsioonid

Kaire Holts

TalTech (uuringu ajal)

praegu Tartu Ülikool

Merle Erikson

Tartu Ülikool

Platvormitöö tegijad on nähtavad, nende olukord mitte

Foto: Kaire Holts

Platvormitöö tegijate sotsiaalkaitse: mida uurisime?

RITA+ uuring „Platvormitöö mõjud ja tulevikusuunad Eestis“ (TalTech, Tartu Ülikool, Tallinna Ülikool), Arenguseire Keskuse ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tellimusel

1

Milline on sotsiaalkaitse tase ja mille kaudu?

Küsitlus

1726 iseendale tööandjat: FIE-d, OÜ kaudu tegutsejad, ettevõtluskonto kasutajad*

2

Kes on numbrite taga: millised elud, motiivid ja tööde kombinatsioonid?

Intervjuud

40 kullerit ja taksojuhti tänaval Tallinnas, Narvas, Pärnus ja Kohtla-Järvel** ja 15 veebiplatvormide tegijat***. Neist kujunesid profiilid.

3

Mis takistab kaitse saamist, kuigi võimalused on olemas?

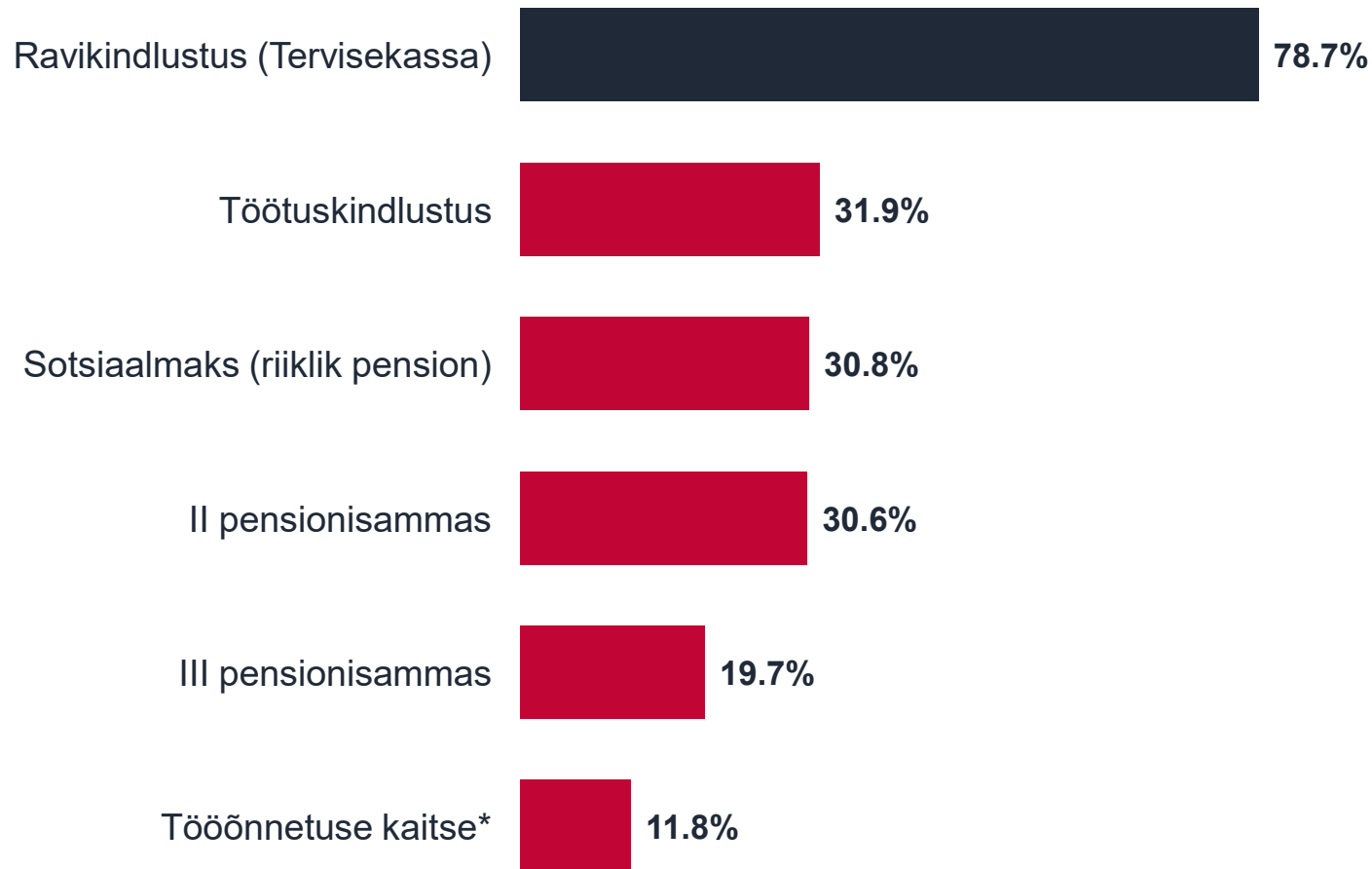
Küsitlus + intervjuud

ning fookusgrupp poliitikakujundajate, ekspertide ja platvormitöö tegijaga****

*Tartu Ülikooli küsitlus 2025 (L.Roosaar, J. Masso); **intervjuud veebr-märts 2025 (K. Holts, A. Toikka); ***intervjuud (M-K. Stein, A.Toikka), ****fookusgrupp 05.06.2025 (K.Holts, E.H. Septer)

Ravikindlustus on enamasti olemas, muu kaitse on õhuke

Regulaarsete platvormitöö tegijate sotsiaalse kaitse tase Eestis, 2025

14%

≈ 3150 inimest

ilma ravi- ja
sotsiaalkindlustuseta

*Eestis kohustuslik tööõnnetuskindlustus puudub; vastus peegeldab eelkõige vabatahtlikku õnnetusjuhtumikindlustust.

Allikas: Tartu Ülikooli küsitlus 2025, regulaarsed (vähemalt kord nädalas) platvormitöö tegijad. Vastajate endi hinnang oma kaitsele, võis valida mitu vastust.

Kolm sotsiaalkaitse mustrit

Mille kaudu on peamiselt tagatud regulaarsete (vähemalt kord nädalas) platvormitöö tegijate sotsiaalne kaitse Eestis (valida võis ühe vastuse), 2025

~53%

Laenatud kaitse

Kaitse tuleb mujalt: tööleping (40%), pension või töövõimetoetus (6%), õpingud (5%)...

~29%

Platvormitööst sõltuv kaitse

OÜ (17%, neist pool maksab endale alampalka), ettevõtluskonto (6%), FIE (5%), VÕS (2%). Kaitse „tuleb ja läheb“

~14%

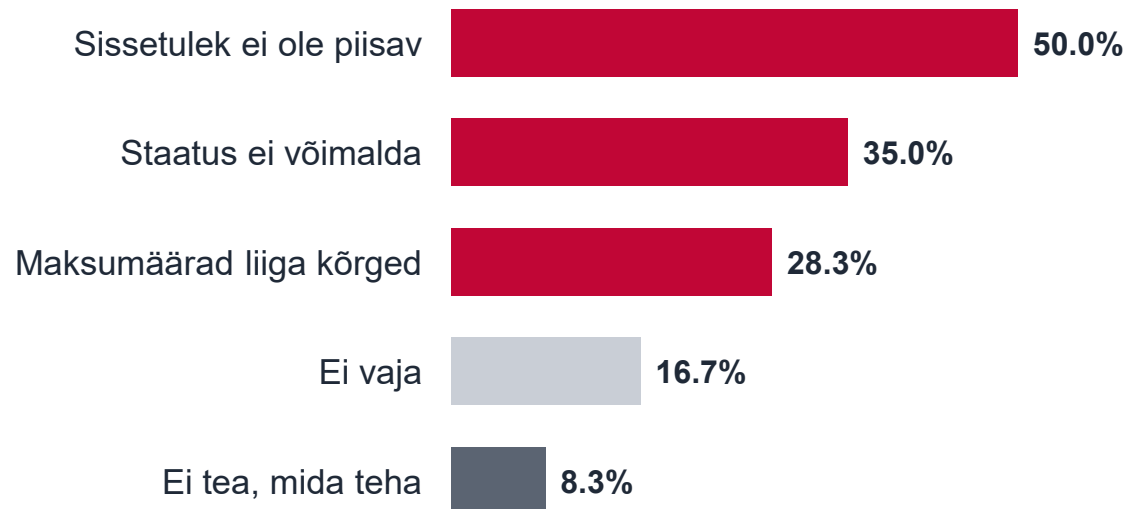
Kaitse puudub

Üle 3000 regulaarse platvormitöö tegija ilma ravi- ja sotsiaalkindlustuseta

Kaitse puudub enamasti mitte vabast tahtest

~14% ilma ravi- ja sotsiaalkindlustuseta,
üle 3000 inimese

Regulaarsete (vähemalt kord nädalas) platvormitöö tegijate peamised takistused sotsiaalse kaitse puudumisel, 2025

„Isegi seda [miinimumpalka] on suht keeruline maksta.“

Taksojuht, Pärnu

Ei saa endale lubada

Ei ulatu lävendini: nt ettevõtluskontol tekib ravikindlustus alles 2255 € kuutulu juures (2025, intervjuude ajal; nüüd veelgi kõrgem). Või maksavad endale vaid miinimumi.

Ei taha

Koguvad kapitali passiivse sissetuleku nimel, sotsiaalmaksu näevad kui kulu.

Ei tea

Eelkõige välistudengid: arvavad, et platvorm kindlustab.

Laenatud kaitse: tuleb mujalt, mitte platvormitööst

~53%

saab kaitse mujalt

Tööleping 40%

Pension või töövõimetoetus 6%

Õpingud 5% (välistudengitel sageli vaid eraravikindlustus)

Töötukassa, lapsevanem 2%

„Lihtsalt tavapalgast ära elatuda enam ei kannata.“

Toidukuller, Tallinn

Palgast üksi ei piisa

platvormitööd tehakse toimetulekuks

Peidetud ületöötamine

palgatöö ja platvormitöö kokku võib ulatuda 60–80 tunnini nädalas

Hõbetöötajad

pensionist ei piisa: roolis 40–60 tundi nädalas

Kaitse ei pruugi platvormitööle laieneda

ei teata, kas palgatöö kaitse katab õnnetuse kulleri- või taksotööl

Töö kasvab, maksubaas mitte: platvormitöö toetub kaitsele, mida rahastavad teised – tööandja, riik ja pensionisüsteem.

Platvormitööst sõltuv kaitse: tuleb ja läheb

~29%

kaitse sõltub platvormitööst

OÜ 17% (neist pool alampalgaga)

Ettevõtluskonto 6%

FIE 5%

VÕS-leping 2%

„Iga normaalse mõistusega inimene ei maksa endale rohkem palka.“

Taksojuht, Pärnu

Miinum kui norm

pool OÜ kaudu tegutsejatest maksab endale vaid alampalka

Tulu langeb, tunnid kasvavad

„3 aastat tagasi 800 eurot nädalas, nüüd 350“; haigelt minnakse tööle

Tuleviku arvelt

II samm võetud välja auto ostmiseks, kindlustused lõpetatud

Kaitse sõltub tellimustest, tariifidest ja konkurentsist samadele tellimustele. Töötaja ei kontrolli ühtki neist.

Kellel on valik?

Piiratud valik: kuni 91%

Vabadus valida: ~8%

70,8% Palgatöö kõrvalt (palgast ei piisa)

3,5% Tudengid

9,7% Ettevõtluse kõrvalt (ettevõtte tulust ei piisa)

2,1% Vabakutselised spetsialistid

9,3% Erialase töö asemel (erialast tööd pole või see ei tasu ära)

2,3% Passiivse sissetuleku kogujad

1,6% Hõbetöötajad (pensionist või toetusest ei piisa)

Nappus kitsendab valikuid. Kui raha ja aega napib, tehakse otsuseid tänase ellujäämise järgi, mitte tuleviku kaitse nimel.

Mullainathan & Shafir, Scarcity (2013)

Allikas: Tartu Ülikooli küsitlus 2025, regulaarsed (vähemalt kord nädalas) platvormitöö tegijad. Ligikaudne jaotus: profiilid on kujundatud intervjuude põhjal, vastajad on rühmitatud sissetulekuallikate järgi.

Millisest loogikast lahenduste otsimisel lähtuda?

Kaks loogikat ja näiteid meetmetest

Valiku loogika

logic of choice

- Keskendutakse sellele, mida töötaja ise valib ja soovib
- Ellujäämisprintsibi järgi valitakse täna aga raha, mitte homne kaitse
- Kui töö või tingimused ei sobi, saab lahkuda

Vastutus jääb üksikisiku kanda

Näiteid: töövormi vaba valik; teadlikkuse tõstmine ja nügimine; võimalus puuduolev sotsiaalmaks ise tasuda; II samba väljavõtmise võimalus; vabatahtlik õnnetusjuhtumikindlustus

Hoolivuse loogika

logic of care

- Arvestatakse, et valikuid kujundab toimetulekuvajadus
- Küsitakse, mis on ühiskonnale hea pikemas plaanis
- Väärtustatakse tööjõu kestlikkust
- Julgetakse muuta olemasolevat dünaamikat

Vastutus ja riskid jagatakse

Näiteid: solidaarsusel põhineva kaitse tugevdamine (tulude summeerimine, realistlik lävend); organiseerumise toetamine, kollektiivsed läbirääkimised tööaja ja tasu üle; tööõnnetuskindlustus platvormi kaudu

II. Regulatsioonid

Õigusanalüüs keskendub platvormitöö tegija **tööalase staatuse** kindlakstegemisele, samuti iseenda tööandjast platvormitöö tegija **tööalasele ja sotsiaalkindlustuskaitsele**

II. Regulatsioonid

- Regulatsiooni ja vaidluste kese on platvormitöö tegija **tööalane staatus**
- Staatuses määramisel on võimalik kasutada **tavapäraseid kriteeriumeid** (alluvussuhte tuvastamine jm), kuid nende kohaldamisel tuleb arvestada platvormitöö eripärasid
- Alluvussuhe võib väljenduda ka **algoritmilises juhtimises**
- **Uue töötegija liigi** loomine ei lihtsusta staatuses määramist

II. Regulatsioonid

- **Õigusaktiga** kaitstakse platvormitöö tegija **tööalaseid õiguseid** harva, tavapärasem on see, et tagatise (nt miinimumtasu kehtestamine, tööaja piiramine, tööohutuse tagamine) antakse **kollektiivlepinguga**
- Platvormitöö tegija **sotsiaalkindlustuskaitse** on lünklik, püütakse luua süsteeme, mis arvestavad platvormitöö eripärasid

Suur tänu!

kaire.holts@taltech.ee

merle.erikson@ut.ee